

filmes eszköztelenséggel rögzítette a látens és rendre megnyilvánuló előítéleteknek azt a szövevényét, amelyek Árpádot körülveszik. Tudatos rendezői döntésnek látszik, hogy ez a film ne egy legyen az úgynevezett „cigány témájú filmek” közül.

– Egyetlen szó sem hangzik el a filmben arról, hogy Árpád cigány. Ez a tény látszik a vásznon, de ez egy másik kérdés. Azért csináltam meg ezt a filmet így, mert torkig vagyok azzal a mérhetetlen visszaéléssel, amit azok a rendezők követnek el, akik „cigányfilm” címszó alatt olyan embereket mutatnak be, akik nyilvánvalóan ártnak a társadalomnak. Én nem pályázom filmjeimmel politikai babérokra. Rostás Árpád számomra mindenekelőtt egy ember. Ha cigány, ha nem cigány, akkor is egy ember, mégpedig egy olyan ember, akinek adott esetben éppen a származása miatt sokkal nehezebb megvalósítania azt, amit elhatározott, mint másoknak. Egy Rostás Árpádot vagy egy Rostás Mihályt kell bemutatnom ahhoz – visszautalva a beszélgetés

elején szóba hozott *Koportosra* – hogy filmesként fel tudjam ébreszteni irántuk a társadalmi tiszteletet.

– *A kilencvenes évek első felében mennyiben volt más megcsinálni, szemlére vinni, bemutatni, versenyeztetni egy filmet, mint manapság?*

– Az az időszak még mutatott valamiféle kontinuitást a rendszer-váltás előtti helyzettel. A filmes szakmának még megvolt az a fajta határozott arculata, amelyből az ember sejthette, hogy milyen irányba érdemes elindulni. Ma azonban a pénztelenségnek olyan mélyen ki vannak szolgáltatva a filmrendezők, hogy saját túlélésük biztosítása érdekében filmjeik egyre drasztikusabbak, erőszakosabbak, egyre borzalmasabbak. Készítők úgy gondolkodnak, hogy minél jobban meghökkenk a nézőt, annál könnyebben válnak emlékezetessé és kapnak újabb lehetőséget. Holott egyáltalán nem nézik meg többen a filmjeiket annál, mint ahányan annak idején a mi filmjeinket megnézték.

– *Hogyan vélekedsz a dokumentumfilmről mint műfajról?*

– Én alapvetően játékfilmesnek tartom magam. Egészen más valamiről játékfilmet vagy dokumentumfilmet forgatni. Különböző erőket kell elkészítésükhöz mozgósítani. A játékfilm rendezője a saját szuverén álmait valósítja meg, bizonyos értelemben olyan, mint maga a Teremtő. Ezért egyszerre nagy kihívás és öröm számomra játékfilmet csinálni. A dokumentumfilm esetében viszont olyannak kell elfogadnom az életet, amilyen. Másrészt tisztában kell lenni azzal is, hogy a filmes minden esetben beleviszi a saját látásmódját, egyéniségét abba, ami létrejön. Ezért nem létezik tiszta dokumentumfilm. Mindaz, ami a filmvásznon kibontakozik, még a dokumentumfilm esetében sem a valóság, csak annak egyfajta személyes leképezése. De a film pontosan ettől válik olyanná, mint a kriminológiai ujjlenyomat. Mindent elmond a készítőjéről. Egy filmet figyelmesen megnézve például olyan fontos dolgokat is meg tudunk állapítani, hogy az, aki a filmet csinálta, vajon szereti-e az embereket.

LUZSICZA ISTVAN

Két impresszió

Félreértés

*szavazólappal kezemben
nyílást keresek az urna tetején
de csak aranyozott füleket találok rajta
műselyem szemfedőt
s körötte hitvány és hivalkodó koszorúkat*

Abszolút spleen

*fáj az életem
sebaj
majd elmúlik*